



Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 9, Eylül 2017, s. 144-152

Yrd. Doç. Songül KURU

Atılım Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı
Bölümü, songul.kuru@atilim.edu.tr

Yrd. Doç. Pınar OLGAC

Atılım Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı
Bölümü, pinar.olgac@atilim.edu.tr

GİYSİLERDE YAŞAYAN PULLAR

Özet

Pulun ön yüzeyi çeşitli renklerle basılmış resim, şekil ve motiflerden oluşurken, arka yüzeyi özel bir zamlarla kaplıdır. Etrafında dantel denilen tırnakları olan, bazen dantelsiz olabilen, genellikle dikdörtgen, kare, yuvarlak çok az da olsa üçgen bazen de değişik şekillerde ve farklı ebatlardadır. Pullar dünyaya bakış açısı olup bir toplumun tarihini, sanatını, kültürünü, çevre ve doğa bilimini, antropolojiyi, astronomiyi, tıp ve her türlü detayını yansıtan küçük ama kapsadığı insani değerler bakımından çok önemli olan tarihsel dokümanlardır. Pullar adını taşıdığı ülkenin maddi manevi değerleri ile kültürünü yansıtan sembolü olmuş, küçük boylu büyük sanat ürünleridir. Çalışmada "Tanımlayıcı Araştırma Tasarımı" yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini; T.C. PTT Pul Müzesinde yer alan "DOĞA" temalı pullar oluşturmaktadır. Evren içerisinden örneklem giysi tasarımında obje olarak kullanımı uygun olan kelebek, baykuş ve flamingo pulları olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, pul, sanat, giysi

STAMPS LIVING IN CLOTHES

Abstract

In the front surface of a stamp, there are pictures, figures and motifs printed with various colors, and the back surface is thick with a special gum. However it is lace-

less occasionally; there are nails called lace around it and generally in the shape of rectangle, square, sphere and rarely triangle; in various forms and sizes. Stamps are an outlook on life and reflect the history, art, culture, the environmental and natural sciences, anthropology, astronomy, medicine and the ins and outs of a society. However small in size, they are historical documents of great importance in terms of human values. Stamps are not only reflection and symbol of its country, but also reflect material&moral values and culture of a country. However small in size, stamps are great work of art. The "Descriptive Research Design" method was applied in this study. The area of the study is nature-themed stamps in the "T.R. DG of Turkish Post, Stamps Museum". Selected samples are butterfly, owl and flamingo which are suitable objects for clothing design.

Keywords: Design, stamp, art, cloth

GİRİŞ

Pul, ön yüzeyi çeşitli renklerle basılmış resim şekil ve motiflerden oluşan, arka yüzeyi özel bir zamlarla kaplı, etrafında dantel denilen tırnakları olan bazen dantelsiz olabilen genellikle dikdörtgen, kare, yuvarlak çok azda olsa üçgen bazen de değişik şekillerde ve farklı ebatlarda olan, para yerine sürümü bulunan değerli bir kâğıttır (Evren Pul Evi, 1983: 6).

Posta idareleri tarafından alınan posta ücretine veya devlet tarafından alınan damga resmine karşılık posta malzemesine veya bazı evraklara yapıştırılan, küçük bir basılı kağıt parçasıdır (Türk Ansiklopedisi, 1978: 162). Pul Posta İşletmeleri aracılığı ile gönderilen mektup, davetiye ve paketlerin üzerlerine yapıştırılan, posta hizmetlerinin karşılığında alınan ücrettir (Say, 1987: 17-18).

Pullar dünyaya bakış açısı olup bir toplumun tarihini, sanatını, kültürünü, çevre ve doğa bilimini, antropolojiyi, astronomiyi, tıp ve her türlü detayını yansıtan küçük ama kapsadığı insani değerler bakımından çok önemli olan tarihsel dokümanlardır. Pullar bir ülkenin maddi ve manevi tüm değerlerini yansıtan, mektup üzerinde gönderenden peşin alınan ücretin karşılığında verilen bir alındı, fatura ya da makbuzdur.

Önemli bir görsel mesaj taşıyan, ülke sınırlarını aşan, bir ulusun kimlik kartı olan pul, günümüzde önemli bir sanat dalı olmuştur (Düzenli, Kavuran, 2004: 198).

Pullar bir ülkenin tüm maddi ve manevi değerleri ile kültürünü yansıtarak, aynı zamanda adını taşıdığı ülkenin sembolü ve yansımasıdır.

"Giysilerde Yaşayan Doğa Temalı Posta Pulları /Sanayi Destekli" çalışma, Atılım Üniversitesi'nin stratejik planına uygun olarak, Üniversite'deki araştırma ortamı geliştirmek ve disiplinler arası çalışmalarını teşvik etmek, yaygın bir lisans araştırma kültürü yaratmak, araştırmada takım çalışmalarını desteklemek ve araştırmacı-yaratıcı öğrenciler yetiştirmeye devam etmek amacı ile 2015-2016 Akademik Yılı Lisans Araştırma Projeleri kapsamında ele alınan bir LAP-A: Kredili Ders Projesi çıktısıdır.

Pulların Tarihçesi

İlk insan toplulukları ile ortaya çıkan haberleşme ihtiyacı zaman içerisinde gelişerek günümüzdeki çeşitliliğine ulaşmıştır. Başlangıçta çevresi ile olan iletişimini fonetik işaretler ve petrogliflerle gerçekleştirerek, uzakta olan kişilere gitmek veya başka bir kişiyi ulak olarak kullanmak durumunda kalmıştır.

Ulusal posta gönderilerinde kullanılan ve insanlık tarihinde çok önemli bir yeri olan posta pulları, ilk olarak 6 Mayıs 1840 tarihinde İngiltere’de posta bakanı **Rowland Hill** tarafından bastırılmıştır. Dünyada ilk pulu çıkaran ülke İngiltere olup, pullarının üzerinde devletin adının yazılı olmadığı tek ülke halen İngiltere’dir. Dünyada Penny Black olarak bilinen ilk pulun üzerinde kraliçe Victoria’nın profilden bir portresi bulunmaktadır.

İlk pul tasarımlarında genellikle hükümdarlar ve devlet büyüklerinin portreleri, ülkeleri temsil eden figürler ve pulun değerini gösteren rakamlar yer almıştır. Pul renkleri ise, tek rengin ve tonlarından oluşmaktadır. İki renkten fazlasını kullanarak pul basan ülke İsviçre’dir. İlk kabartma ve uçak pulunu İtalya, ilk helikopter pulunu İspanya, ilk metal pulu Macaristan, ilk resmi pulu ise Merica adası basmıştır (Düzenli, Kavuran, 2004: 191).

Türkiye’de postacılık tarihi 18. yüzyılda başlamıştır. Posta pulları ülkemizde ilk olarak Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1 Ocak 1863 tarihinde kullanılmıştır. Bu pullar beyaz kağıt üzerine, siyah taş baskı yöntemiyle hazırlanmıştır. İlk Türk pullarının üstünde Sultan Abdülaziz’in imzasını temsil eden Tuğra vardır ve altında bir hilal içerisinde "Devlet-i Aliye Osmaniye" yazılıdır (Olgaç, 2013: 4).

Pul çeşitleri; hazine pulları, posta pulları, yardım pulları olmak üzere üç başlıkta incelenebilir ve posta pulları ise, sürekli posta pulları, anma pulları, resmi posta pulları, artı değerli anma pulları ve tematik anma pulları olarak gruplandırılmaktadır.

Tematik Pullar

Pullar ülkelerin tarihini ekonomisini, sosyal yaşantısını, ünlü kişilerini, kültürlerini ve benzeri detaylarını anlatan çok önemli iletişim araçlarıdır. Pullar ait oldukları ülkelerin elçisidir. Üstünde taşıdığı çizgi ve renklerle vermek istediği mesajlarla birer ansiklopedidir.

Dünyada para ve bayrak kadar önemli olan pullar; kültürel, turistik ve ekonomik özellikleri ile tanıtım aracı olmasının yanı sıra tarihi doküman olma özelliği de taşırlar. Pul dünyasına "Filateli" denir ve Türkçe karşılığı ise "pulculuktur". Son yıllarda pul koleksiyonculuğu önemli gelişmeler kaydetmiş ve bu gelişmeler arasında "tematik pullar" ön sıralarda yer almaya başlamıştır (Olgaç, 2013: 3).

Tek bir konuyu içeren tematik pullar belli bir plana göre düzenlenir. Belirlenen temalar ilgili sanatçılara resmetmesi için verilir ve bu pullar 2 ile 4 adet arasında bazen de birkaç yıl devam eden pullardır. Çalışmada doğa temalı pullar ele alınmış ve doğada yaşayan kuşlardan baykuş, kelebek ve flamingo seçilmiştir.



Resim 1. Baykuş



Resim 2. Kelebek



Resim 3. Flamingo

Pul Resimleri, PTT Genel Müdürlüğü, Değerli Kâğıtlar Daire Başkanlığı, Pul Planlama Şube Müdürlüğü Pul Müzesi Arşivinden Alınmıştır.

AMAÇ

Bir ülkenin çok önemli yansıması olan pullar, o ülkenin maddi manevi tüm değerlerini yansıtan çok önemli görsel iletişim araçlarıdır. Pul bir ülkenin sembolü, sanat anlayışı, sosyal yaşamı, bir konuda vermek istediği mesaj, herhangi bir konu, bir şahıs, bir olay ve hizmetin tanımının yapılmasında çok önemli bir araçtır.

Posta pulları arasında yer alan tematik ve anma pulları, bir ülkenin kültür değerlerinin tanıtımında çok önemli kalıcı sembollerdir.

Çalışmada, doğa temalı pullarda yer alan baykuş, kelebek ve flamingo kuş temaları ile hazırlanan koleksiyon çizimleri ve prototipleri model, kumaş, süsleme ve aksesuar özellikleri açısından irdelemek amaçlanmıştır.

ÖNEM

Kapsadığı yer bakımından küçük, fakat insani değerler bakımından çok büyük ifade ve değeri olan pullar sanatsal çalışmanın ürünleridir. Pullar aslında küçük boyutlu büyük sanat ürünleridir ve dünyaya bakış açılarını ifade ederler. Dünyaya bakış açısı olan pullarda insana ait her şeyi bulabilirsiniz. Pullar; tarihi, eğitimi, çevre bilimini, doğayı, kültürü, sanatın bütün dallarını barışı, sevgiyi, dostluğu ve benzeri her şeyi kapsaması bakımından önemli bir iletişim ve değerler paylaşımıdır. Görsel mesaj ve iletişim aracı olan pullar, bir ulusun ülke sınırlarını aşan önemli bir kimlik kartıdır. Anadolu'yu her yönüyle görsel ve kalıcı olan pullarla belgelen-dirmek ve bu belgeleri gelecek kuşaklara aktarmak, Türk kültürünü tanıtmak ve tasarımcılara ilham kaynağı olması açısından oldukça önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada "Tanımlayıcı Araştırma Tasarımı" yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini; T.C. PTT Pul Müzesinde yer alan "DOĞA" temalı pullar oluşturmaktadır. Evren içerisinden örneklem giysi tasarımında obje olarak kullanımına uygun olan ve doğada yaşayan kuşlardan kelebek, baykuş ve flamingo pulları olarak belirlenmiştir. Veriler, PTT müzesi ve bu pulları yapan pul sanatçısı Yrd. Doç. Pınar Olgaç arşivinden elde edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

PTT Genel Müdürlüğü, Parasal Posta İşletme Dairesi Başkanlığı, Pul Şubesi Müdürlüğü 2001-2004 yılları arasında pul sanatçısı Yrd. Doç. Pınar Olgaç'a pul tasarımları yaptırmıştır. Bu tasarımlar arasından doğa temalı kelebek, baykuş ve flamingo pullarından esinlenerek tasarlanan giysilerin her biri ayrıntılı olarak irdelenmiş ve yorumlanmıştır.



Baykuşun tüylerinden esinlenerek çalışılan giysi, kolsuz ve yakasız çalışılmıştır. Giysinin yan dikişlerine tutturulan sarı, kahve ve taba tonları deriler, tüy görüntüsü verilerek kesilmiştir. Baykuş kanadı hissi yaratan deriler ile giysiye uçan kuş hareketi kazandırılmıştır.

Tasarım 1. Tema Baykuş Pulu Tasarım 1a. Prototip Giysi



Asimetrik giysinin bir yanı uzun, diğer yanı kısa çalışılmıştır. Giysinin kısa ve uzun parçalarında farklı renk ve dokuda kumaş kullanılarak, sol kol altı kenarına baykuşun tüylerini yansıtan renkte tüyler dikilmiştir. Sağ yanda yer alan cebin üstüne tekstil kalemleri ile baykuş motifi yapılmıştır.

Tasarım 2. Tema Baykuş Pulu Tasarım 2a. Prototip Giysi



Giysinin kısa iç elbisesi kısa kolsuz ve yakasız çalışılmıştır. Üzerine kelebek desenleri ile baskı yapılmış, şifon kumaş pilise yapılarak üst giyside kullanılmıştır. Uzun çalışılan üst parçanın ön kısmı kısa bluz şeklinde kısa bırakılmıştır. Giysi, bele bağlanan uzun siyah kurdele ile tamamlanmıştır.

Tasarım 3. Tema Kelebek Pulu Tasarım 3a. Prototip Giysi



Krem rengi askılı iç elbise ve pembe şifon üst elbiseden oluşan giysisinin içi askılı çalışılmıştır. Verev kesimli üst elbisenin yakası ve kolları biyelerle temizlenmiştir. Giysi krem ve pembe kumaşlarla hazırlanan kelebeklerle sol omuzdan sağ eteğe doğru asimetrik görünümde süslenmiştir.

Tasarım 4. Tema Kelebek Pulu Tasarım 4a. Prototip Giysi



Krem rengi askılı iç elbise ve pembe şifon üst elbiseden oluşan giysisinin içi askılı çalışılmıştır. Verev kesimli üst elbisenin yakası ve kolları biyelerle temizlenmiştir. Giysi krem ve pembe kumaşlarla hazırlanan kelebeklerle sol omuzdan sağ eteğe doğru asimetrik görünümde süslenmiştir.

Tasarım 5. Tema Kelebek Pulu Tasarım 5a. Prototip Giysi



Kolsuz ve yakasız olan giysi krem rengi şifondan çalışılmıştır. Verev etek, bele belli noktalardan tutturularak drapeli bir görünüm verilmiştir. Keçe ile çalışılan Flamingo kuşu formu ön beden ve kola monte edilmiştir.

Tasarım 5. Tema Flamingo Pulu Tasarım 6a. Prototip Giysi

Sonuç ve Öneriler

Pul sadece bir iletiyi gönderebilmek için yapılan bir ödeme değil aynı zamanda ait olduğu ülkenin sembolüdür. Pul evrensel bir dildir. Bir ülkenin kültür varlıklarının tanıtımında çok önemli bir araç olan pulla bu değerler ölümsüzleştirilmektedir. Kültür öğelerinin eşsiz yansıtıcılarından olan tematik pullar, bir ülkenin kalıcı tanıtım araçlarından biri olup, aynı zamanda sanatçı ve tasarımcıların esin kaynağı da olmuştur.

Ülkelerin tarihini, ekonomisini, sosyal yaşantısını, ünlü kişilerini, kültürünü, tabiat varlıklarını ve benzeri detaylarını anlatan pullar çok önemli iletişim araçlarından biridir. Bir ülkenin parası ve bayrağı kadar önemli olan pullar, aynı zamanda tasarımcılar için ve bir çok alana hitap eden önemli bir ilham kaynağıdır.

Bir proje çıktısı olan çalışmada, PTT Genel Müdürlüğü Parasal Posta İşletme Dairesi Başkanlığı Pul Şubesi Müdürlüğü'nün belli dönemler arasında pul sanatçısı Yrd. Doç. Pınar Olgaç'a hazırlattığı doğa temalı pullardan baykuş, kelebek ve flamingo kuşları ele alınmış ve her bir kuşla ilgili koleksiyon çizimleri yapılmıştır. Koleksiyon çizimlerinin her birinin prototipleri, koleksiyona uygun kumaş ve malzeme ile dikilerek hazırlanmıştır.

Sonuç olarak;

Çalışmanın, sanat alanlarına ilgi duyan toplumun her kesiminin, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, bu alanda üretim yapan işletmelerin, giysi tasarımcılarının tematik alanlara ilgi

duymalarını ve alanda çalışma yapmalarını özendirici örnek bir uygulama olacağı beklentiler arasındadır.

Bilginin ve sanatsal çalışmaların topluma anlaşılır bir biçimde aktarılması, bunu yaparken de bilginin ve sanatsal çalışmaların mümkün olduğunca görselleştirilerek, etkileşimli uygulamalarla desteklenmesini sağlamak tasarımcılar için oldukça önemli olmalıdır.

Bilimsel ve sanatsal olguları fark etmek, hedef kitlenin tematik alanları araştırmak, tematik alan araştırmalarını moda tasarımına aktarmak, uygulama isteklerini geliştirmek ve motive etmek amaçları ön planda olmalıdır.

Bu sonuca göre geliştirilen öneriler;

Tematik anma pullarında yer almayan diğer kültür varlıkları da resmedilerek kalıcılığı sağlanmalıdır.

Teknolojinin çok ileri olduğu günümüzde, posta gönderisinin çok az olması posta pullarının tanınmasını engelleyen önemli bir etkidir. Bu nedenle özellikle kültürümüzü tanıtan posta pulları ile ilgili tanıtıcı bilgileri içeren afiş ve broşürler hazırlanmalıdır.

Genç sanatçıların, kültürümüzü tanıtıcı tematik pullar alanında çalışmalarını özendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Düzenli, Ş., Kavura, T. (2004). Görsel İletişim Aracı Olan Pulun Tarihi Gelişimi Ve Grafik Ürün Olarak Önemi, C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Aralık, Cilt 28, No: 2.
- Evren Pul Evi, (1984), Pul Nedir?, Koleksiyon Nasıl Yapılır?, Tanımlar Deyimler Araç ve Gereçler, Ankara: Evren Pul Evi Yayını: 1.
- Olgaç, P, (2013). Posta Pulunun 173 Yıllık Hatırı Var, Atılım Üniversitesi Popüler Bilim Dergisi, Eğlenceli Bilim, Sayı: 10.
- Olgaç, P, (2013). Tematik Pul Kültürü, Atılım Üniversitesi Popüler Bilim Dergisi, Eğlenceli Bilim, Sayı: 11.
- Say, Halil. (1987). Pul Üzerine Söyleşi, Grafik Sanatı, Plastik Sanatlar Dergisi, Sayı: 8.
- PTT Genel Müdürlüğü, Değerli Kâğıtlar Daire Başkanlığı Pul Planlama Şube Müdürlüğü Pul Müzesi Arşivi.
- Kaynak Kişi:** Havva Kurar, PTT Genel Müdürlüğü, Değerli Kâğıtlar Daire Başkanlığı Pul Planlama Şube Müdürü.